

MALAS IETEKMES PĒTĪJUMI MELNALKŠŅU DABISKAJOS MEŽA BIOTOPOS ZEMGALĒ

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

EIROPAS REĢIONĀLĀS
ATTĪSTĪBAS FONDS

EIROPAS SAVIENĪBA

Mg.silv. LĪGA LIEPA
Dr.silv. INGA STRAUPE
Mg.silv. ANDRIS IVANĀNS

Aktualitāte

- Ilgstoša antropogēnā slodze uz meža ekosistēmām Eiropā (Esseen et al., 1997) ir ietekmējusi sastopamo sugu sastāvu un hidroloģiskā režīma izmaiņas.
- Ar intensīvo meža apsaimniekošanu ir pieaugusi mežu fragmentācija, kas palielina biotopu izolāciju un daudzas sugas ir pakļautas izzušanai (Andren, 1994).
- DMB ir izveidoti, lai saglabātu biotopā esošos kokaudzes struktūrelementus, IS un SBS fragmentētajā mežu ainavā (Ericsson et al., 2004).

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

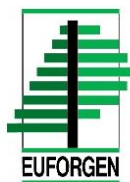
Aktualitāte

- DMB ir mazas teritorijas (0.1-10 ha), kas atrodas apsaimniekojamajās mežu teritorijās, šeit būtiski ir veikt malas efekta ietekmes pētījumus (Aune et. al., 2010), kas palīdz novērtēt biotopu kvalitāti un prognozēt vērtīgo sugu sastopamību nākotnē.
- DMB „Melnalkšņu staignāji” apdraudošie faktori ir nosusināšana (Priedītis, 1996) un mežistrāde tuvākajā apkārtnē, kas izjauc līdzsvaru pastāvošajā audzes mikroklimatā.

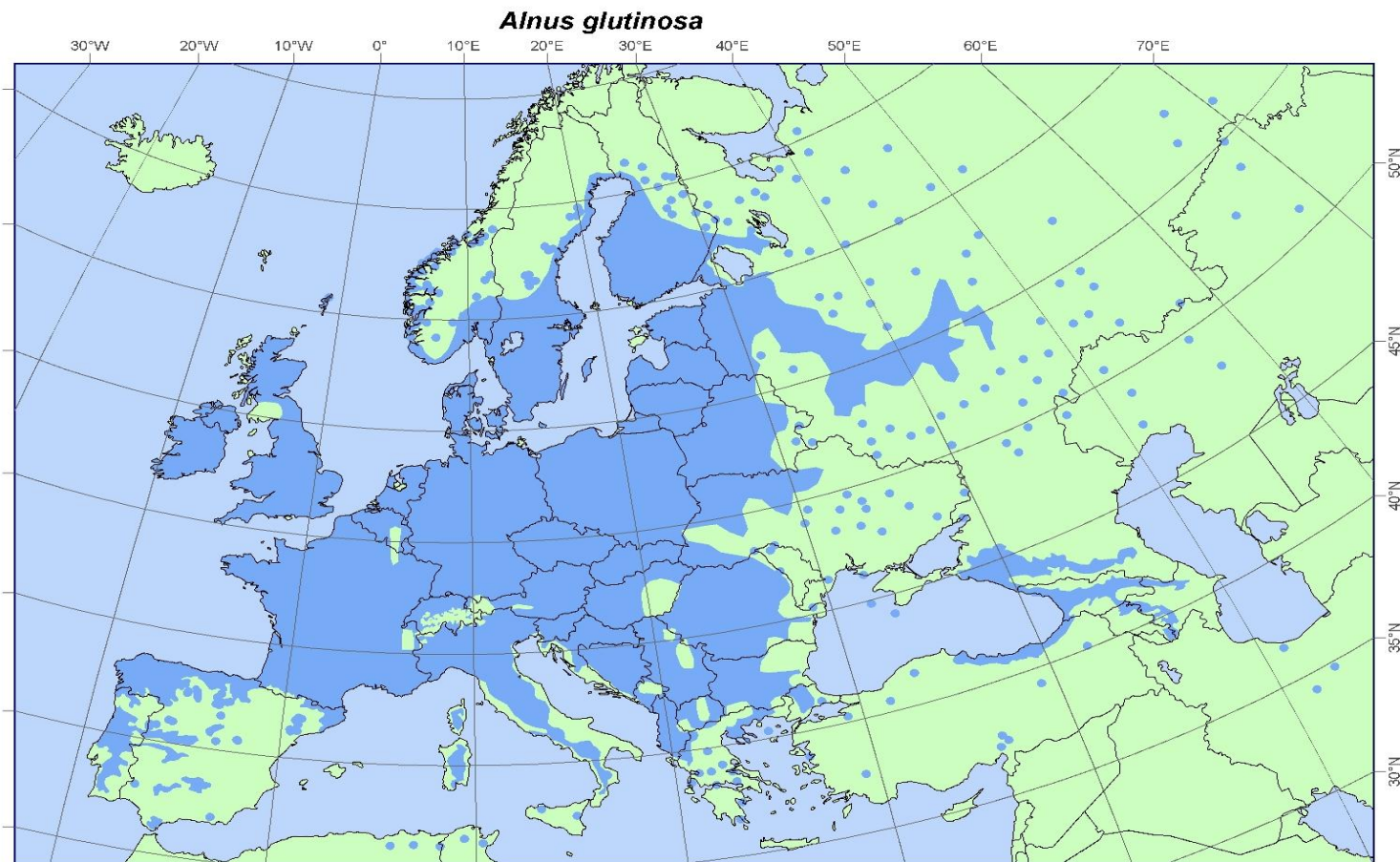
IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Izplatība

EUFORGEN Secretariat
c/o Biodiversity International
Via dei Tre Denari, 472/a
00057 Maccarese (Fiumicino)
Rome, Italy
Tel: (+39)066113251
Fax: (+39)0661979661
euf_secretariat@cgiar.org
More information
and other maps at:
www.euforgen.org

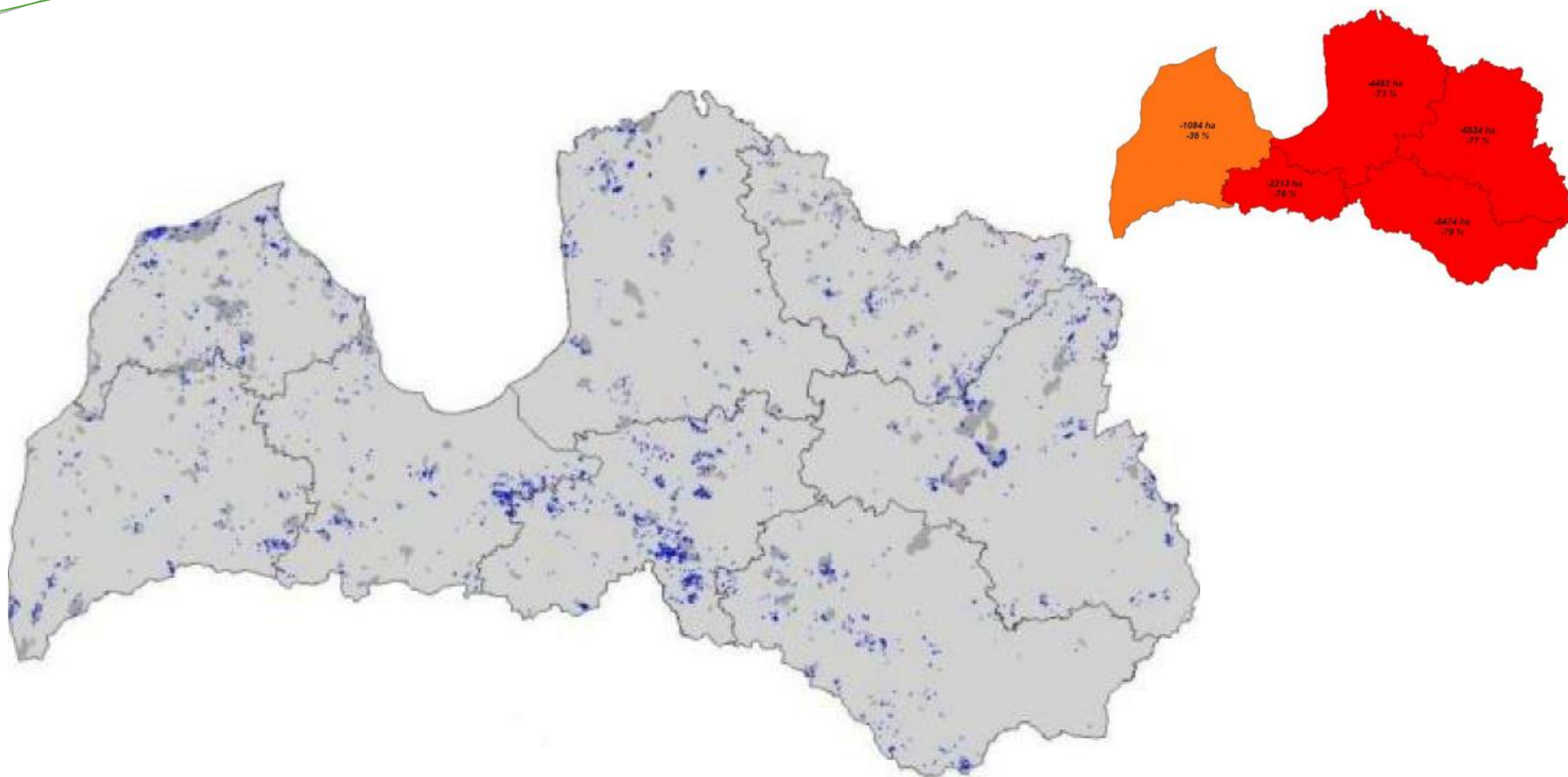

This distribution map, showing the natural distribution area of *Alnus glutinosa* and was compiled by members of the EUFORGEN Networks

Citation: Distribution map of Black alder (*Alnus glutinosa*) EUFORGEN 2009, www.euforgen.org.

First published online on 2003 - Updated on 28 July 2008

- Melnalkšņu audzes valstī – 2,5% (AS Latvijas valsts meži).

- Staignāju mežu platības Latvijas valsts mežos (avots: AS LVM).
- Aizsargājamo platību trūkums bioloģiski vērtīgiem melnalkšņu mežiem valstī kopumā.

Vidēji lieli trūkumi (20-50%) – ar oranžu , lieli trūkumi (50-...%) – ar sarkanu . (Angelstam et al, 2005).

Atrašanās vieta

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Pētījuma mērķis

Analizēt malas efekta ietekmi uz dabiskajiem meža biotopiem (DMB) ‘’ Melnalkšņu staignāji’’ Zemgalē.

Pētījums veikts ar ERAF projekta *„Meža resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas plānošanas lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēma”*

(līgums Nr.2010/0208/2DP/2.1.1.1.0/10/APIA/VIAA/146)
atbalstu.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Materiāls un metodika

- Pētījums veikts deviņos DMB “Melnalkšņu staignāji”, kas atrodas AS “Latvijas valsts meži” Zemgales mežsaimniecības teritorijā.
- Objekti atrodas dumbrāja un liekņas MAAT.
- Objektiem D-DR pusē atrodas audzes, kas atbilst 3 dažāda vecuma grupām: 1-10, 20-30 un 40-50 gadus vecas audzes. Katrā kategorijā izvēlēti 3 objekti.

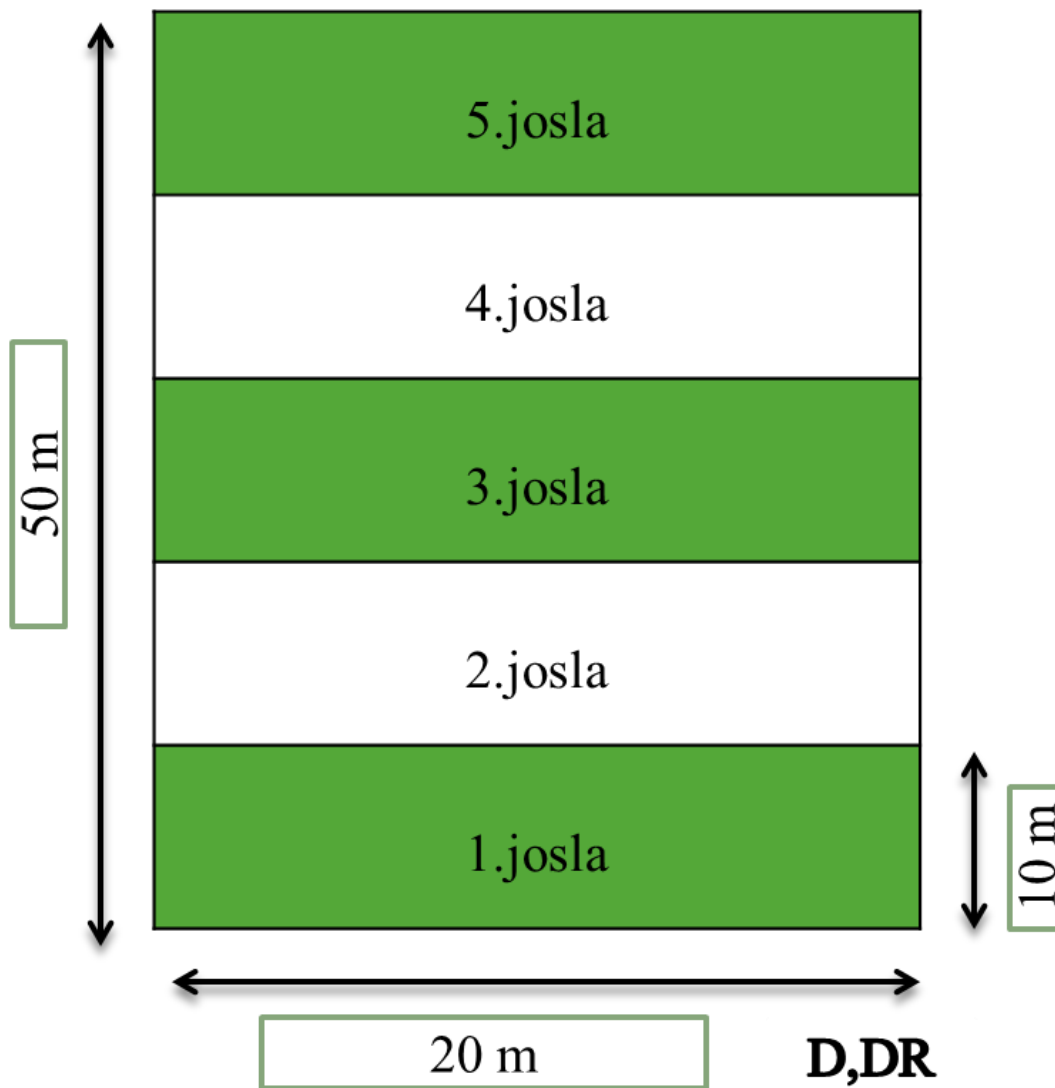
IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

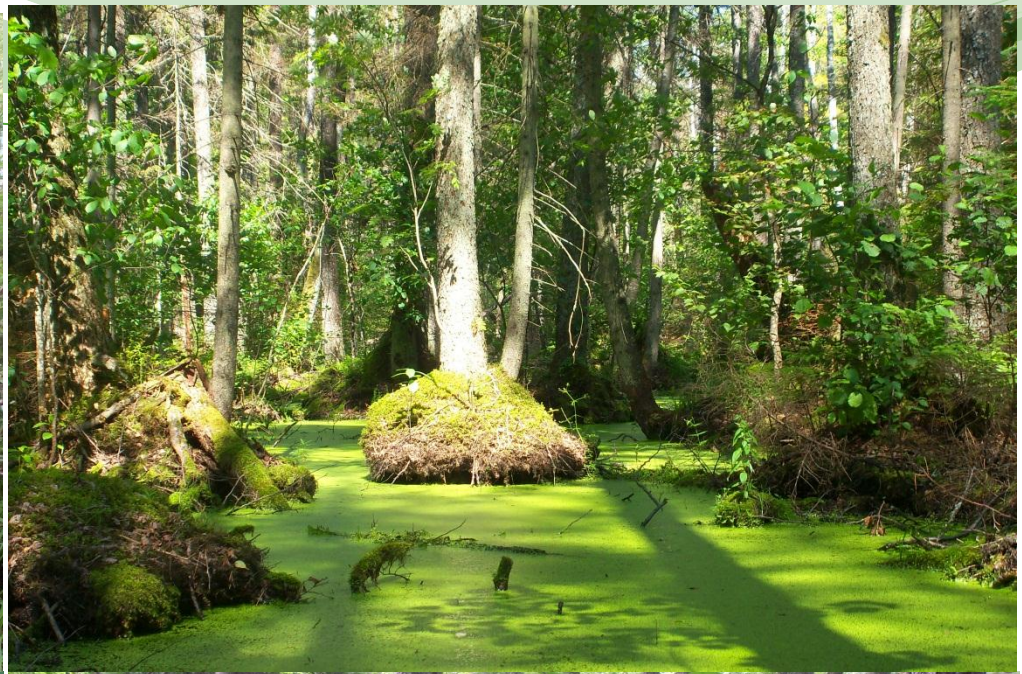
Parauglaukumu shēma

Katrā objektā
ierīkots viens
pastāvīgs
parauglaukums
(20×50 m), kas
sadalīts piecās 10 m
platās joslās no
audzes malas.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Veģetācijas novērtējums

Mērķis: Novērtēt malas efekta ietekmi uz veģetāciju DMB “Melnalkšņu staignāji”.

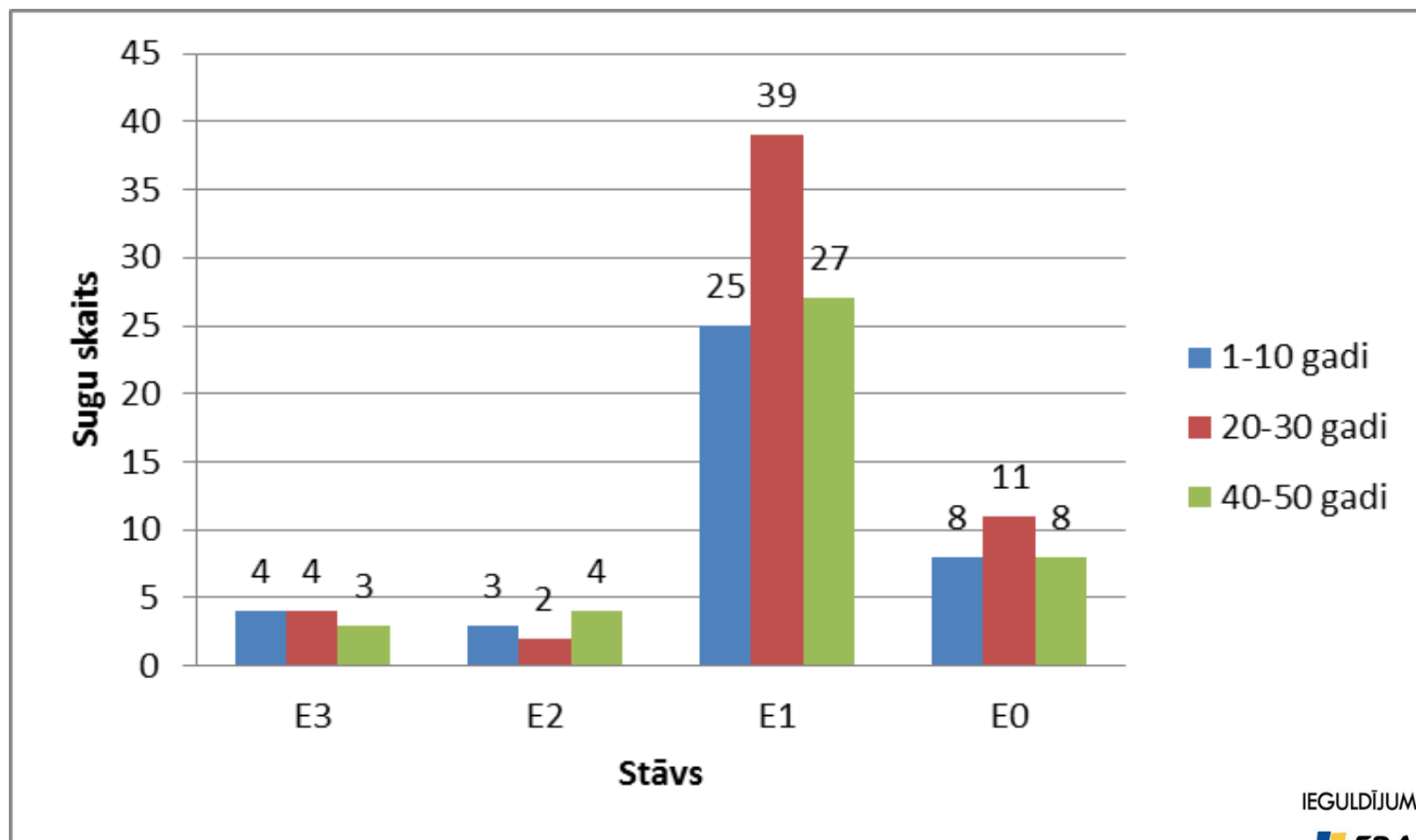
Materiāls un metodika:

- Veģetācijas uzskaite veikta 1., 3.un 5.joslā, izmantojot Braun – Blanque metodi.
- Novērtēts koku stāva (E3), krūmu stāva (E2), lakstaugu stāva (E1) un sūnu stāva (E0) kopējais un katras sugas projektīvais segums (%).
- Veikts ekoloģiskais novērtējums, izmantojot augu sugu ekoloģiskos rādītājus: gaismu, augsnes mitrumu un reakciju un bioloģiski aktīvā slāpekļa vērtības pēc Ellenberga skalām.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Sastopamo sugu skaits starp grupām

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Rezultāti un diskusija

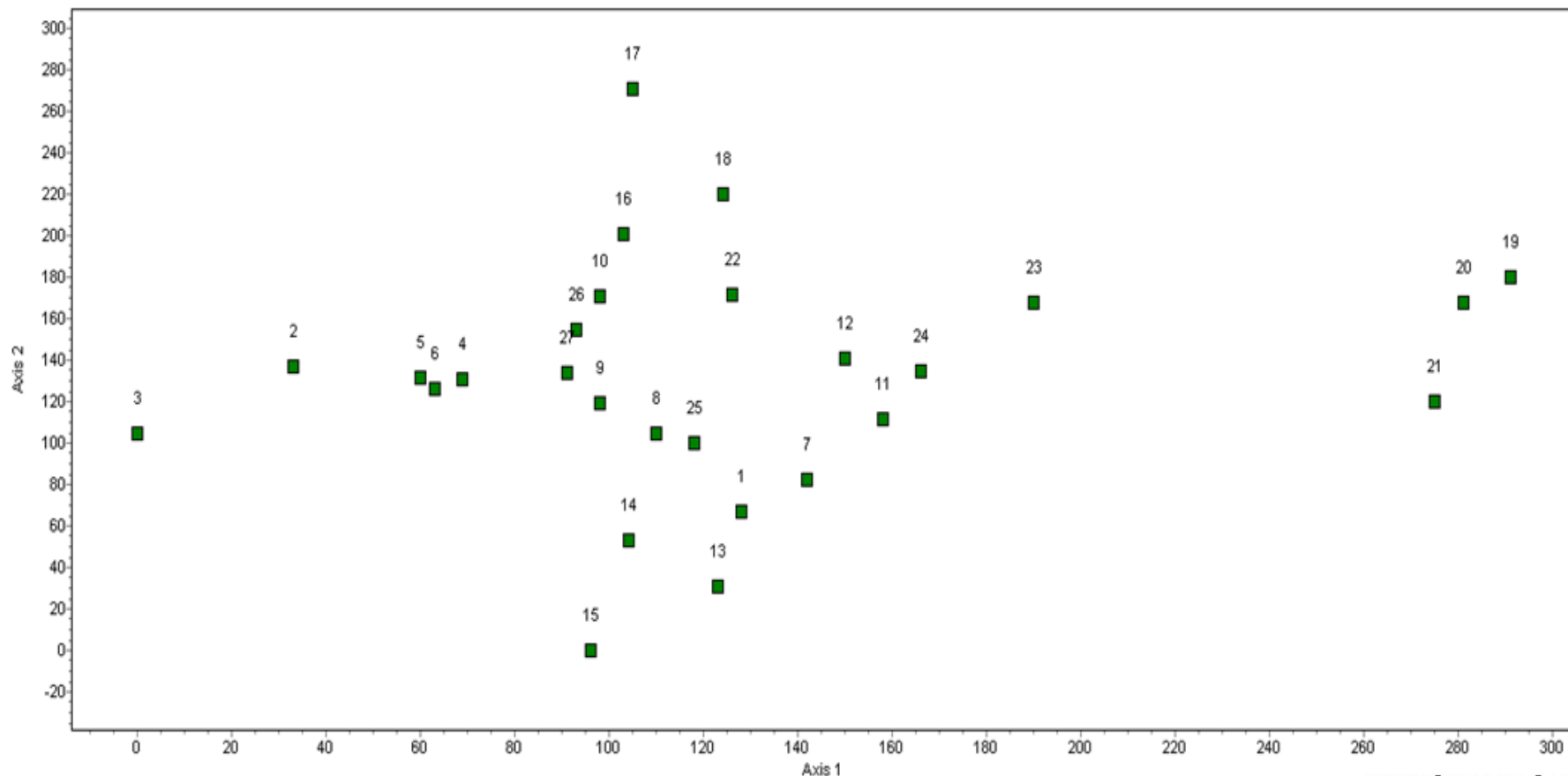
- Kopumā veģetācijas uzskaitē konstatētas 101 sugas, no kurām 7 koku, 7 krūmu, 61 lakstaugu un 26 sūnaugu sugas.
- Būtiska ir starpība starp augsnes reakciju objektos ar 1-10 gadus vecām blakus audzēm, kur tā ir lielāka un objektos ar 20-30 gadus vecām blakus audzēm ($p=0.021$).
- Sugu skaits starp joslām ir būtiski atšķirīgs objektos ar 3.grupas blakus audžu ($p=0.031$) 1. un 3.joslu.
- Dažādos veģetācijas pētījumos minēts, ka apsaimniekotajās meža teritorijās sastopamas vairāk vaskulāro augu sugas kā DMB (Scmidt, 2005) , turklāt DMB sastopamas raksturīgākas meža augu sabiedrības (Parviainen et.al.,2000).

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Rezultāti un diskusija

DECORANA Ordination Plot - vegetation_black alder

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Kokaudzes struktūrelementu raksturojums un analīze

Mērķis: Veikt struktūrelementu analīzi DMB “Melnalkšņu staignāji” un novērtēt / salīdzināt malas efekta ietekmi atkarībā no blakus esošo audžu vecuma.

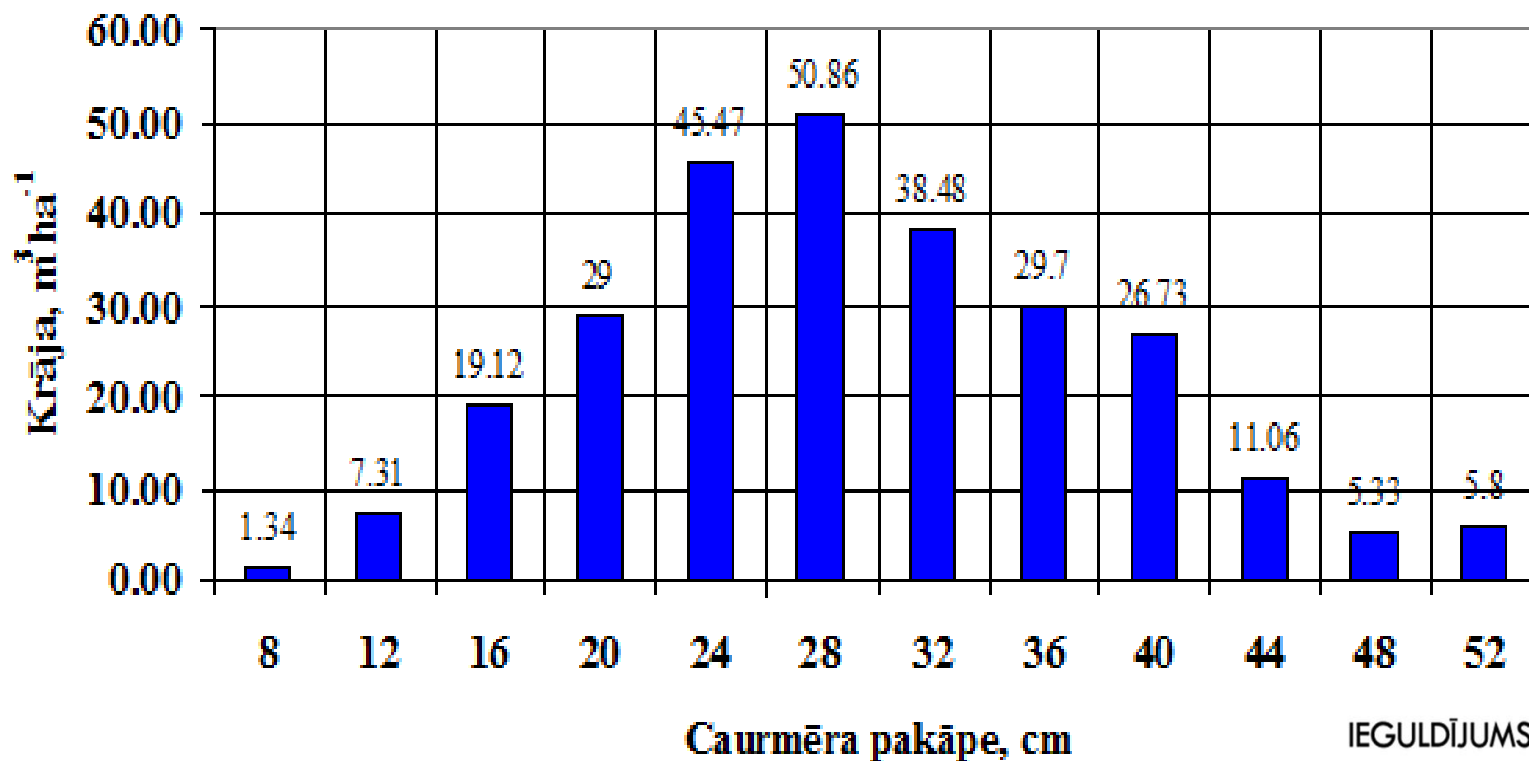
Materiāls un metodika:

- Katrā objekta joslā uzmērīta visa augošā koksne (no 6 cm caurmērā) un atmirušā koksne (no 6 cm caurmērā).

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

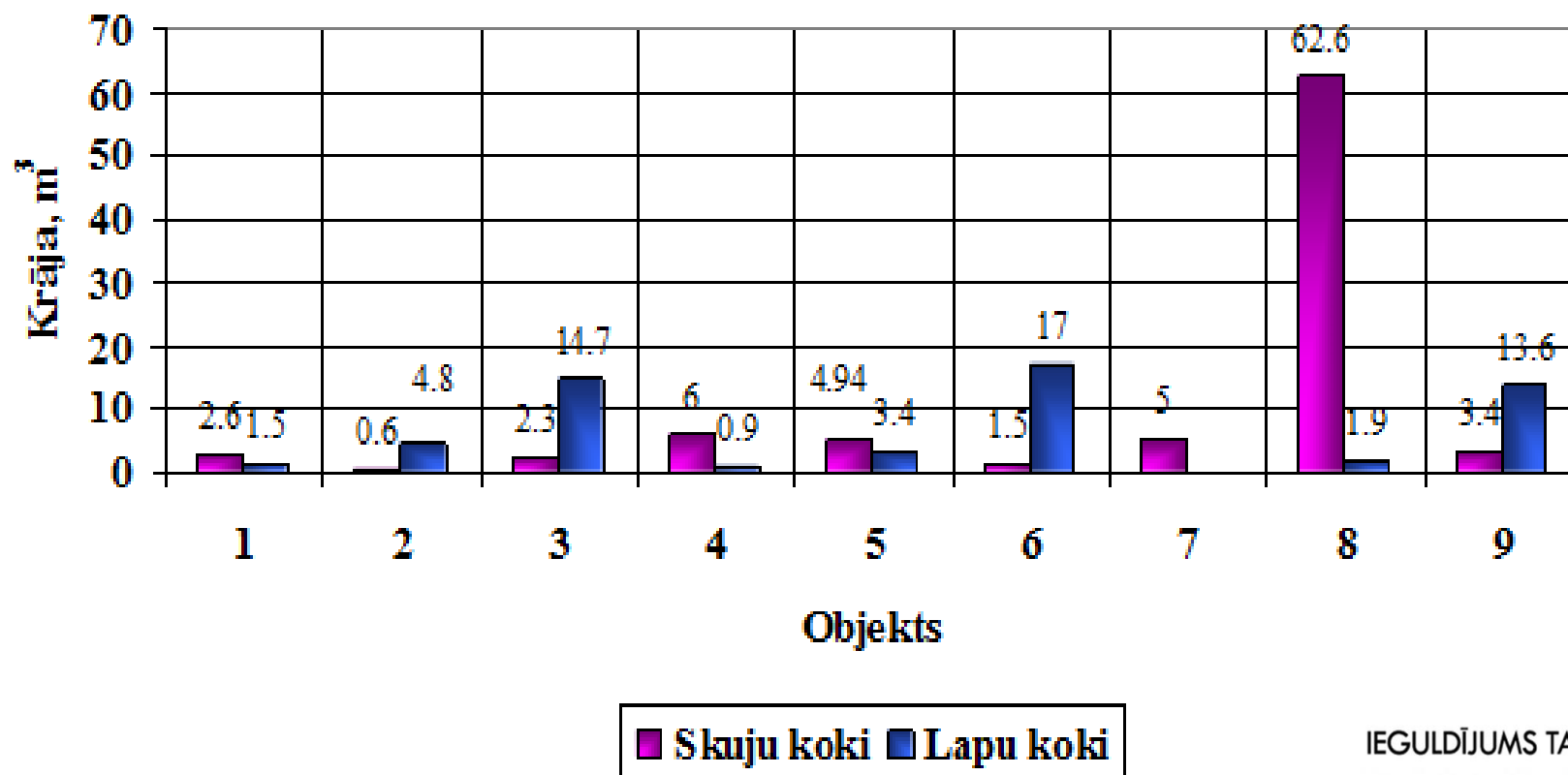

Melnalkšņu krājas sadalījums caurmēra pakāpēs

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

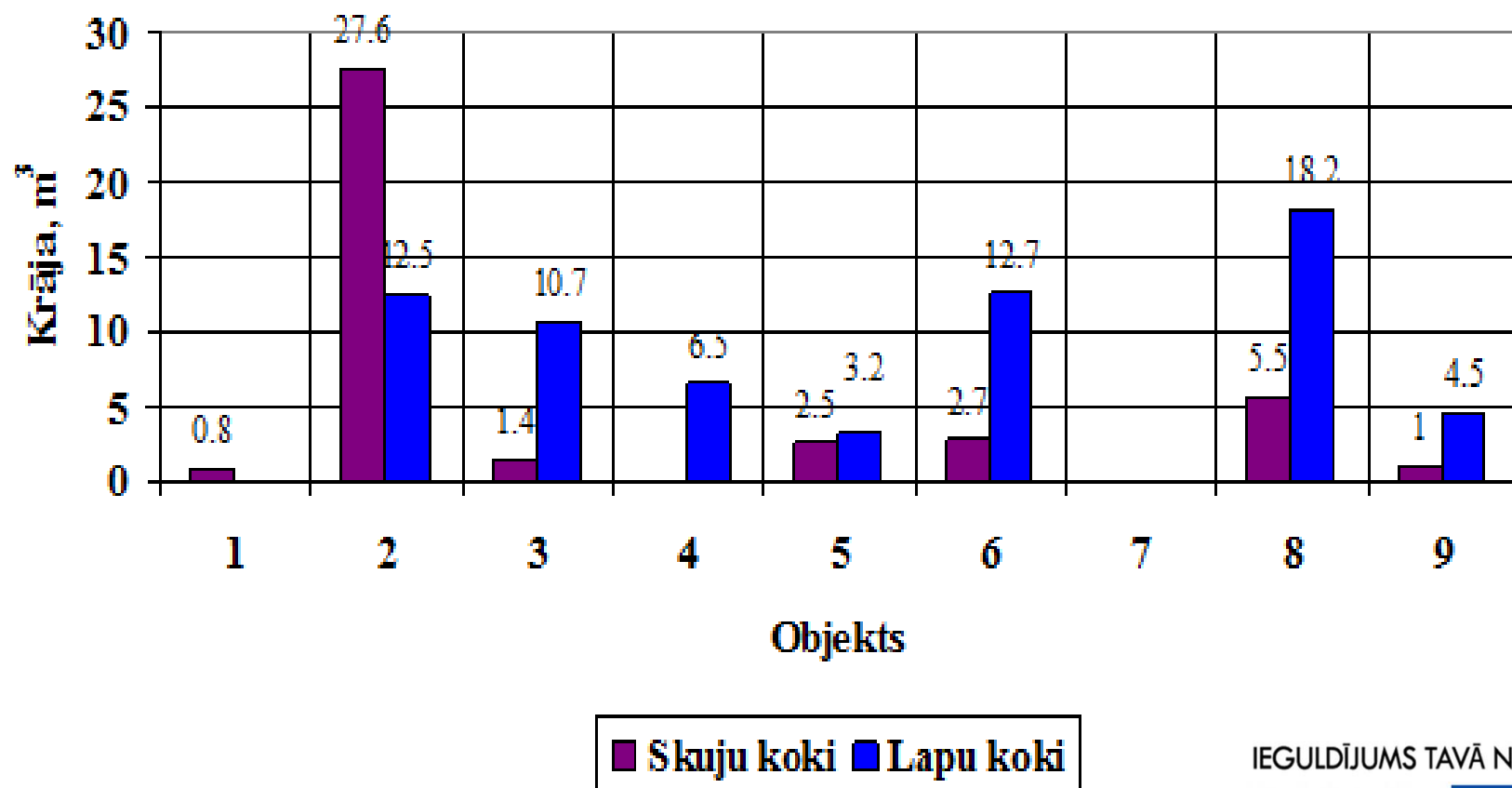
Sausokņu krājas sadalījums pa objektiem

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Kritalu krājas sadalījums pa objektiem

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Rezultāti un diskusija

- Malas efekta ietekme uz augošu melnalkšņu krāju nav konstatēta nevienā no pētītajām objektu grupām.
- Veicot sausokņu krājas salīdzinājumu pa objektiem, rezultāti rāda, ka objekti savstarpēji būtiski atšķirās ($F_{\text{fakt.}} > F_{\text{krit.}}$ ar ticamību 95%. $F_{\text{fakt.}} = 3.16 > F_{\text{krit.}} = 2.24$).
- Igaunijā veiktajos pētījumos par mirušās koksnes daudzumu mežaudzēs (Löhmus et al., 2005) noteikts, ka sausokņu krāja jaukto lapukoku mežos ir $4.3 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}$. Šajā pētījumā tas ir vidēji $8.6 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}$.
- Nav atrasta būtiska atšķirība starp kritalu krāju objektos un grupās.
- Vidējā kritalu krāja objektos ir $6.1 \text{ m}^3\text{ha}^{-1}$.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Malas ietekme uz epifītisko ķērpju IS un SBS

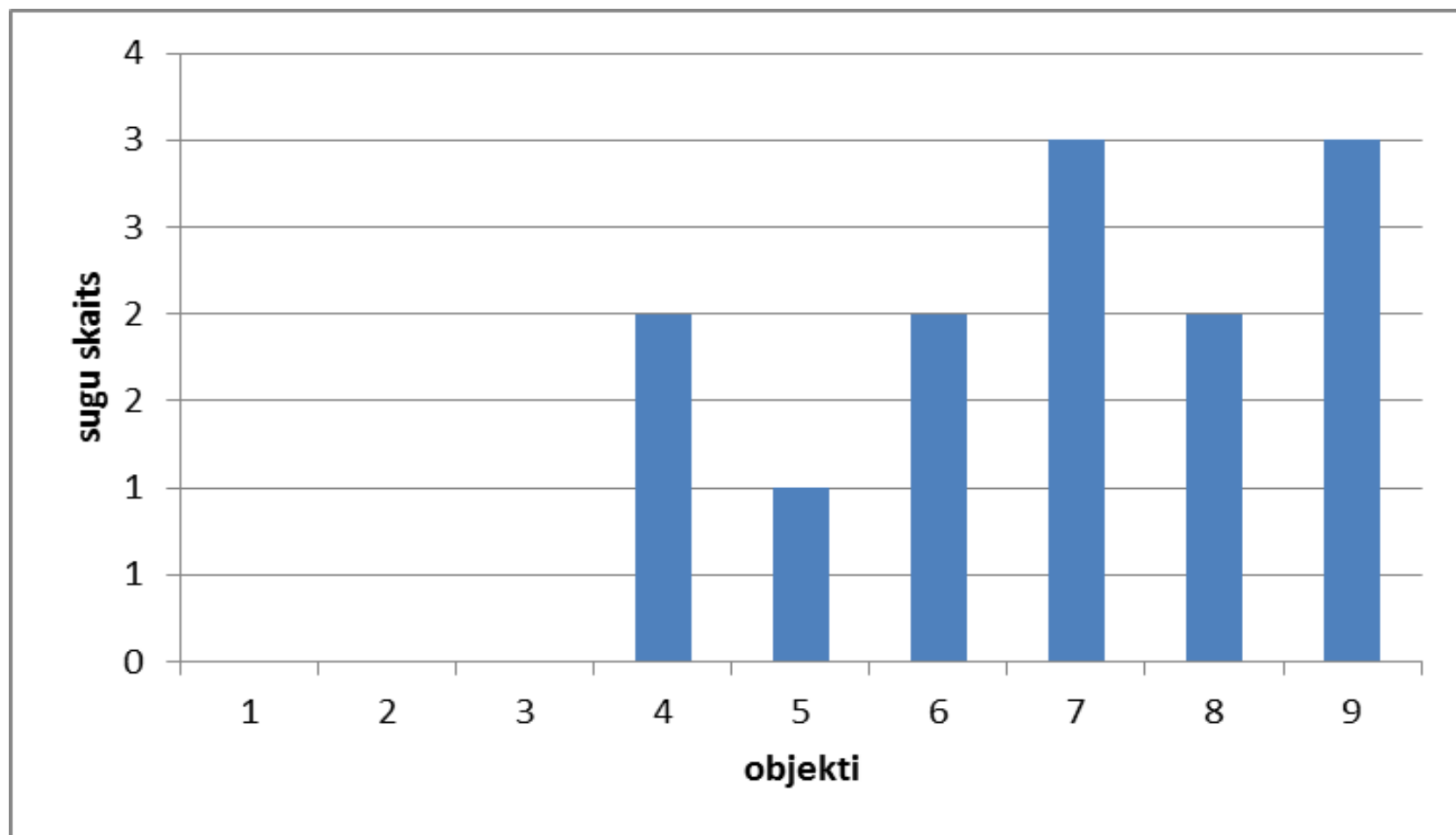
Mērķis: Veikt sastopamo epifītisko ķērpju IS un SBS analīzi

Materiāls un metodika:

- Katra parauglaukuma 1., 3. un 5. joslā pēc nejaušības principa izvēlēti 3 paraugkoki
- Kopumā atzīmēts 81 koks
- Uzskaitē veikta 2 augstumos: 0.5m un 1.5m augstumā virs sakņu kakla

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Epifītisko ķērpju IS un SBS skaits objektos

Rezultāti un diskusija

- Kopumā konstatētas četras DMB IS – kaļķpēdiņu artonija *Arthonia leucopellea*, kastaņbrūnā artonija *Arthonia spadicea*, vīnkrāsas artonija *Arthonia vinosa* un rakstu ķērpis *Graphis scripta*.
- DMB, kas robežojas ar 1.grupas audzēm nav sastopamas neviena DMB indikatorsuga.
- Malas efekts negatīvi ietekmē epifītisko ķērpju sugu sastopamību (Esseen & Renhorn 1998).

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Secinājumi

- Jebkura saimnieciskā darbība DMB tuvumā var ne tikai ietekmēt malas efektu, bet arī radīt būtisku ietekmi uz biotopu kopumā, ko rada DMB samērā mazās teritorijas.
- Malas efekta pētījumi Skandināvijā ļauj secināt, ka dažādu ietekmju dēļ, DMB nav sastopamas biotopa veidam raksturīgās IS un SBS, īpaši epifīti.
- Malas efekta pētījumu veikšanai nepieciešams izvēlēties vairāk objektu katrā grupā, lai objektīvi novērtētu malas efekta ietekmes ilglaicību un sugu sastopamību joslās.

A woman with grey hair, wearing a purple hooded jacket and black waders, is standing in a shallow stream. She is using a long-handled net to catch a fish. The stream is surrounded by lush green trees and vegetation. The water is clear, and the fish is visible as it splashes. The scene is set in a forest with tall trees and dense foliage.

Paldies par
uzmanību!

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

EIROPAS SAVIENĪBA

MALAS IETEKMES PĒTĪJUMI MELNALKŠŅU DABISKAJOS MEŽA BIOTOPOS ZEMGALĒ

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

EIROPAS REĢIONĀLĀS
ATTĪSTĪBAS FONDS

EIROPAS SAVIENĪBA

Mg.silv. LĪGA LIEPA
Dr.silv. INGA STRAUPE
Mg.silv. ANDRIS IVANĀNS